

פרק ה / ברוריה בן-דוד (וייס)

גלות הארון ובלשון אשת פנחס גלות הכבוד מישראל ד כא-כב, הכה בהלם כבד את ישראל וזעזע אותו. ניתן לשער שבקרב הפלשתים הייתה שמחה גדולה. ארון האלוקים בידם, שילה נחרבה. מה התרחש לאחר ניצחונם הגדול נקרא בפרק ה'.

היכן הציבו הפלשתים את ארון ה'?

לשם הבלטת ניצחוננו של דגון על אלוקי ישראל שמו את ארון האלוקים בעיר אשדוד ליד פסל דגון אלוהיהם. דגון היה ממותניו ומעלה בתבנית אדם וממותניו למטה בתבנית דג. הוא נקרא דגון מהמילה דג.

מדוע דגון?

כי הפלשתים הגיעו לארץ ישראל דרך הים באניות התיישבו בעזה, אשקלון ואשדוד ואח"כ התפשטו צפונה ומזרחה. הפלשתים נמנו עם קבוצת עמים ושבטים המכונים "גוי הים" (גוי בלשון המקרא הוא עם). בספר שמות פרק כג פס' ל"א קורא הכתוב לים התיכון פעם יחידה במקרא "ים פלשתים".

בימי קדם רווחה הדעה שאם עם אחד גובר על עם אחר ומנצחו במלחמה פירוש הדבר שהאל של העם שניצח במלחמה גבר על אלוהי העם האחר וניצחו, ולכן ארון ה' נחשב כשלל מלחמה של דגון.

מה קרה לדגון?

בבוקר מצאו הפלשתים שדגון נופל ארצה לפני ארון ה' כאילו הוא משתחוה לו.

תחילה חשבו שאולי זה רק מקרה, לא ייתכן שדגון המנצח ישתחוה לאל המנוצח, אך למחרת היום נכונה לפלשתים אכזבה גדולה יותר, לא זו בלבד שדגון נפל שוב לפני ארון ה', אלא שראשו וכפות ידיו סמל השלטון והכוח הותזו מעל גופו והוטלו על סף הבית, ורק החלק התחתון של הפסל שהייתה לו צורת דג נשאר.

בגלל מאורע זה נקדש המפתן בעיני עובדי דגון והיו "דולגים על המפתן". בצפניה א, ט כתוב: "ופקדתי על כל הדולג על המפתן ביום ההוא", רמז למנהג של אחדים מעמי המזרח שהיו מייחסים קדושה למפתן (לסף) בתי המקדש. מסתבר שעובדי האלילים היו מעמידים פסל בפתח ביתם שישמור על הבית, מפאת כבודו של האליל מי שנכנס לבית לא היה דורך על המפתן.

אך לא רק דגון נפגע, מי עוד נפגע?

על תושבי אשדוד העיר הפלשתית שאליה הובא הארון, הביא ה' חוליים רעים אבעבועות וחבורות. עתה הבינו הפלשתים כי יד ה' קשתה עליהם ועל דגון אלוהיהם. אשדוד הייתה אחת מערי פלשת החשובות בה ישבו בימי יהושע גם ענקים (יהו' יא, כב).

מה החליטו סרני פלשתים?

"גת יסב ארון אלקי ישראל" (פס' ח). הבה נשנה את מקום הימצאו של הארון, נעבירו מאשדוד לגת וניווכח אם הארון הוא הגורם לכל הצרות המתרגשות עלינו.

גת הייתה באותה תקופה שנייה לאשדוד, ובימי דוד הייתה ראשונה בין ערי פלשת ומלך ישב בה (כא, יא).

ומה אירע בגת?

הורע המצב עוד יותר "ותהי יד ה' בעיר מהומה גדולה מאד, וישתרו להם עפלים" (פס' ט). פרצו להם פצעים (שתר סתר בארמית - פרץ), הופיעו להם פצעים קשים. יש המבארים כאילו היה כתוב: "ויסתרו", נסתרו בהם, כלומר: היו להם פצעים במקום נסתר בגוף.

מגת הועבר הארון לעקרון. עקרון שכנה בין יהודה ודן (יהו' טו, יא; יט מג). בני יהודה לכדוה (שופ' א, יח). (העיר המקראית עקרון זוהתה באתר הנקרא "תל מקנה" כ-4 ק"מ ממזרח לקיבוץ רבדים, השוכן כ-5 ק"מ מדרום מזרח לגדרה). גם בעקרון עלתה שוועת התושבים השמימה מעצמת הפגעים שבאו עליהם.

מדוע העבירו את הארון ממקום למקום?

כדי לדעת אם באמת סיבת המחלה היא נוכחות הארון, ומתוך מחשבה שהשכנים ימצאו עצה כיצד להתמודד עם המכות.

מה החליטו סרני פלשתים לאחר שפרצה המחלה הקשה בכל שלוש הערים?
להשיב את הארון לגבול ישראל מתוך חשש לחייהם ולחיי עמם.

עבודה בכתב

- 1) מה קרה לפלשתים לאחר הניצחון באפק?
- 2) בהקשר למה מוזכרים המקומות הבאים בפרק: אשדוד, גת, עקרון.